

Η 25 ΜΑΡΤΙΟΥ ΤΟΥ 1841¹

ἰς τὸ τόσον τιμητικὸν ἔγγραφον τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς πάντας ὑμᾶς Προέδρον κ. Ἰπποκράτους Καραβία, διὰ τοῦ ὁποίου μοὶ ἠγγέλθη ἡ ἐκλογή μου ὡς Προέδρου τοῦ ἐπανιδρυθέντος Φιλολογικοῦ καὶ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος τοῦ Παρνασσοῦ, ἀναγράφεται καὶ τῶν προγενεστέρων Προέδρων τοῦ Τμήματος τούτου ἢ χρυσῆ σειρά, τὴν ὁποίαν καλοῦμαι νὰ συνεχίσω.

Τοῦτο ὁμῶς δημιουργεῖ εἰς ἐμὲ ὑποχρεώσεις ὑπερτέρας τῶν δυνάμεών μου, καὶ θὰ εἶχον ἴσως ἀποδειλιάσει, ἂν τὸ ἔδαφος τοῦ Παρνασσοῦ δὲν εἶχεν αὐτὸ τοῦτο τὴν ιδιότητα νὰ τονώη τὰς δυνάμεις τῶν ἐπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ὑφουμένων.

Καὶ εἰς τὸν ἄμεσον προκάτοχόν μου καὶ μόνον ἂν περιορίσω τὸν λόγον, θὰ καταφανῆ τὸ μὴ ἀδικαιολόγητον τῶν ἐνδοιασμῶν μου.

Καὶ εὐθύς, τὴν στιγμὴν ταύτην, νομίζω ὅτι βλέπω τὴν ἀνεπίδεικτον ἐμφάνισιν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, μὲ τὸ χαρακτηριστικόν του μειδίαμα καὶ μὲ τὴν τόσον προῶρως ἀποσβεθεῖσαν σπινθηροβολίαν τῆς ματιᾶς του. Νομίζω ὅτι ἀκούω

¹ Σημ. Τὴν 18 Φεβρουαρίου 1933 ἐπανιδρύθη τὸ φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικὸν τμήμα τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, οὗτινος ἐξελέγη Προέδρος. Πρὸς τοῦτο συνέταξα τότε τὸν προωρισμένον διὰ τὴν ἐναρξιν τῶν συνεδριάσεων λόγον μου: *περὶ τῆς 25 Μαρτίου τοῦ 1841* οὗτινος ἡ ἀνάγνωσις ἀνεβλήθη διὰ τὴν 23 Μαΐου 1933, ὅτε ἠδυνήθη ὁ ἀσθενὴν Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου νὰ παρασῆ κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν πανηγυρικὴν συνεδρίασιν.

τὴν ἔνσημον καὶ διεισδυτικὴν φωνήν, τοῦ ἀνεξαντλήτου εἰς ἀγορεύσεις, ὅπως καὶ ἀκαμάτου εἰς ἐρεῦνας καὶ δημιουργικοῦ εἰς συγγραφάς, διδασκάλου τῶν διδασκάλων **Σπυρίδωνος Δάμπρου**.

Ἄλλ' ἴσως καὶ αἱ ὀλίγαι ἀναμνηστικαὶ αὐταὶ λέξεις νὰ ἦσαν ὅλως περιτταί. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀναμνήσεως ὅπου δὲν ἐπῆλθεν ἡ λήθη. Καὶ ἡ λήθη δὲν ἐπέρχεται δι' ἐκείνους τοὺς ὁποίους, ἂν ἐν ζωῇ τοὺς ἀποκοιμίζει ἡ φύσις, μετὰ θάνατον τοὺς ἀφυπνίζει ἡ φήμη.

Καὶ τώρα, ἀκολουθῶν τὴν ἰδεολογίαν τῶν παιανιζόντων εὐθυμον ἐμβατήριον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν ἀλησιμονήτων, θὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ ἑνὸς παραδόξου, ἀλλὰ καὶ πολὺ χαρακτηριστικοῦ, ἱστορικοῦ ἐπεισοδίου τῶν χρόνων τοῦ Ὀθωνος :

Περὶ τοῦ περιφήμου ἐορτασμοῦ τῆς 25ης Μαρτίου τοῦ ἔτους 1841.

Ἡ περὶ τὸ ἔτος αὐτὸ ἱστορικὴ περίοδος μόνον ψηφιδωγραφικῶς ἤμπορεῖ νὰ ἀπεικονισθῇ.

Διάφοροι στάσεις συνταράσσουν τὸ ἔδαφος τῆς ἀπελευθερωθείσης γῆς. Λησταὶ συντεταγμένοι τρομοκρατοῦν καὶ χωρία καὶ πόλεις. Ἐπαναστατικὰ κινήματα εἰς τὰ Σύνορα φλογίζουν τὰς ψυχὰς καὶ ἀναπτερόνουν τὰς ἐλπίδας τῶν ἀκόμη ὑποδούλων. Θρησκοληψία, καὶ μυστικῶς καὶ φανερῶς δρῶσα, δὲν ὑποχωρεῖ οὐδὲ πρὸ τῆς σκέψεως τοῦ νὰ βαπτισθῇ ὁ Ὀθων μὲ τὸ στασιό. Οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι τοῦ Κράτους ἀτονοῦν πάντα προοδευτικὸν ὄργανον. Οἱ ἐπιζῶντες Ἀγωνισταὶ καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν πεσόντων ἢ ἐκλιπόντων πένονται. Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ, θεωμένου τοὺς χρυσοστολίστους Βασιλεῖς δὲν συγκρατεῖται. Μικροπρεπὴς καὶ συνεχὴς ἐπίθεσις Μεγάλῃς Δυνάμεως κατὰ τοῦ Ὀθωνος, διὰ λόγους προσωπικοῦς, καὶ ἄλλης πάλιν Δυνάμεως κατὰ τοῦ αὐτοῦ Ὀθωνος, διὰ λόγους θρησκευτικοῦς, δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωσιν ἑνὸς θρόνου διαρκῶς σαλευομένου, ὅπως καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς μελετῶντας τὰ σχετικὰ ζητήματα δημιουργοῦν

τὴν ἀπορίαν πῶς δὲν ἀνεκηρύχθη ἀκόμη ὁ Ὅθων Νεομάρτυς.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Κοινὴ γνώμη ἐξ ἄλλου διατελεῖ ἐν δυσφορίᾳ κατὰ τοῦ Ἀνακτοβουλίου, ὡς φιλικῶς διακειμένου πρὸς Δύναμιν ἐξόχως μισελληνικὴν κατὰ τὸν Ἀγῶνα, κατὰ σύστημα δὲ ἐκριζοῦσαν καὶ ἀλλαχοῦ διὰ τῆς λόγῃς πᾶσαν φιλελευθέραν ἀναβλάστησιν. Ἡ ἐπανάστασις τέλος εἰς τὴν ἀδίκως καὶ ἀσπλάχνως ἐξαιρεθεῖσιν τῆς ἀπελευθερώσεως Κρήτην δονεῖ τὰ τοιχώματα τῆς καρδίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, συμπάσχει δὲ καὶ συμπράττει οὗτος μετὰ τῶν Κρητῶν, οἵτινες ἐθεώρησαν πρόσφορον πρὸς ἐξέγερσιν τὴν δημιουργηθεῖσιν ἤδη καταστάσιν ἐκ τῆς ἐξαναγκασθείσης ἀποδόσεως τῆς Κρήτης εἰς τὸν Σουλτᾶνον ἀπὸ τὸν Κεβίδην, ὅστις τὴν εἶχεν ἔτη τινὰ πρότερον ἀγοράσει ἀπὸ αὐτὸν ἀντὶ 25 ἑκατομμυρίων γροσίων! Ἐξ ἄλλου, δὲ ἡ ὅλως ἀντίθετος προσπάθεια τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς σύσφιγξιν τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν δεσμῶν φιλίας, γεννᾷ τόσην ἀγανάκτησιν καὶ κατακραυγὴν κατὰ τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν ἰδεολογίαν ταύτην Ἑλληνοσ διπλωμάτου, τοῦ χαρακτηρισθέντος καὶ ὡς προδότου, ὥστε καὶ λίθους ἀναθέματος ἐπισωρεύουν κατ' αὐτοῦ. Συγχρόνως δέ, ἀπροκαλύπτως φωνάζουν πρὸς τὸν ἐκάστοτε διερχόμενον ἔφιππον Ὅθωνα: σὴν Πόλη, σὴν Πόλη!

Ἐδῶ δρφεύλομεν νὰ σταθῶμεν ὀλίγον.

*
* *

Ἀποθανόντος δηλ. τοῦ ἀπαισίου Σουλτάνου Μαχμούτ Β' καὶ ἀναρρηθέντος τοῦ ἀνηλίκου Ἀβδουλ Μειζίτ, οἱ Μεγαλοῖδεᾶται τῶν Ἀθηνῶν ἐκήρυττον, ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς δριστηκῆς δράσεως.

Οὐδεμίᾳ συνετῇ φωνῇ εἰσηκούετο, οὐδὲ ἠκούετο κἄν. Δὲν ἐφείσθησαν δὲ ἀποδοκιμασιῶν οὐδὲ κατὰ τῆς Κυρίας Φινλεῦ, ἡ ὁποία μὲ ξενίζουσαν φρασεολογίαν εἶπε πρὸς τοὺς φωνασκοῦντας φιλοπολέμους διαδηλωτάς:

«Τὸ Πόλη δὲν παίρνεται μὲ τὸ λόγια, παίρνεται μὲ τὸ ξίφον»

Ὁφείλομεν νὰ σημειώσωμεν ἐν τούτοις, ὅτι εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις ὑπῆρχον καὶ οἱ θεωροῦντες ἀπλούστερον τὸ νὰ βαπτισθῆ ὁ Σουλτάνος.

Καὶ τραγουδοῦσαν μάλιστα τὴν σκέψιν τῶν ταύτην:

Ὁ Σουλτάνος θὰ Ρωμηέμη
 ἔρι πάλι!
 καὶ θὰ πάρη μιὰ Ρωμηά.
 Κι' ὁ βεζύρης του τοῦ λέει
 ἔρι πάλι!
 τί θὰ κάνης βασιληᾶ...!

Ἀλλὰ τὸ πανδαιμόνιον αὐτὸ ἐλήυξανε κυρίως ἡ σπουδάζουσα νεότης τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία οὐδὲν ἄλλο πλὴν τῶν παλμῶν τῆς πατριωτικῆς καρδιάς της ἤκουεν.

Ἔστία δὲ τῆς πατριωτικῆς πυρᾶς τῆς τότε νεότητος ἦτο ἡ Ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς 25^{ης} Μαρτίου.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ πρωΐας εἰσέρρεον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ ἄστυ λευκοφοροῦντες οἱ χωρικοὶ τῆς Ἀττικῆς μετὰ ζουρνάδων καὶ νταουλίων, ὅτι αἱ ζητωκραυγαὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ ἐδόνουν τὰ πάντα εἰς τὴν θέαν τοῦ ταμποῦρ - ματζώρου, ὅστις προσηγεῖτο βήματά τινα τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς, τὰ δὲ θούρια ἐμβατήριά της συνεπλήρωναν τὰ τραγούδια, ξελαρυγγιάσματα μᾶλλον, τοῦ ἐνθουσιῶντος λαοῦ, ἠκούοντο δὲ οὕτω παιανιζόμενα καὶ ᾄδόμενα τὰ προωρισμένα διὰ τὴν ἀθανασίαν ποιήματα: **τοῦ Φεραίου**, «ὁ καιρὸς ἀδελφοὶ τῆς Ἐλευθερίας φθάνει» — «Μὴ φοβῆσθε Γραικοὶ ὅτι εἴσθε τάχα ὀλίγοι» (μὲ μουσικὴν, τοῦ Κεφαλλῆνος Νικολάου Ἰζανῆ Μεταξᾶ) τὸ «ᾠ λιγερόν καὶ κοπτερόν σπαθί μου» — «γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερίαν» τοῦ Κοκκινάκη, καὶ τὰ δύο δημοφιλέστατα ποιήματα τοῦ Ραγκαβῆ: «Μαύρ' εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουνά», καὶ «Στὴ μέση τὸ σπαθί μου», τοῦ ποιητοῦ τῶν εἰς μίαν ἔκδοσιν τοῦ 1835, τὴν ὁποίαν εἶχον ὑπ' ὄψιν, σημειώνοντος καὶ τὰ Γερμανικὰ ᾄσματα εἰς τὸν ἦχον τῶν ὁποίων ἐφήρμοσε τοὺς στίχους του, παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἑορτὴ αὕτη, Κρατικῶς καὶ διπλωματικῶς, ἐπισήμως δηλαδή, καὶ θρησκευτικῶς ἀκόμη, διεξήγετο ψυχρῶς.

Τοῦτο εἶναι μία ἀλήθεια ἐπιδεκτικὴ λεπτομεροῦς ἀναλύσεως ἐκτὸς τοῦ σημερινοῦ θέματος ἐπεκτεινομένης.

*
* *

Ἀπεφάσισε λοιπὸν ἡ νεολαία τῶν Ἀθηνῶν νὰ ζωντανεύσῃ ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον, τὸ καθ' ἑαυτήν, τὴν 25^{ην} Μαρτίου, διὰ γεύματος χαρακτηριστικοῦ. Καὶ ἐξετέλεσε τὴν σκέψιν ταύτην, ἅπαξ καὶ δὶς.

Κατὰ τὸν τρίτον ὅμως ἑορτασμόν, τῷ 1841, — συμμετέχουν τῶρα καὶ οἱ δικηγόροι — τὸ γεῦμα ἀπεφασίσθη νὰ λάβῃ ὅλως ἐξαιρετικὴν σημασίαν, καὶ νὰ παρατεθῇ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς μεγάλης οἰκίας Μηνᾶ Μαλανδρινοῦ κειμένης πλησίον τῆς καείσης παλαιᾶς ἀγορᾶς.

Τὰ σχετικὰ ἐν τούτοις τρεχάματα τῶν νέων, αἱ διαφημιστικαὶ διαδόσεις, ἡ προετοιμασία τῆς αἰθούσης καὶ ἰδίως ἡ διακόσμησίς της, ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς παρεμποδίσεως τῆς πανδαισίας ταύτης. Καὶ ἡ ματαιώσις τοῦ τοιούτου ἑορτασμοῦ ἀνετέθη εἰς πρόσωπον ἀφαντάστου σκαϊότητος, ἀνθαιρεσίας καὶ θηριωδίας.

Τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμέσως προηγηθέντα, ἐγνώσθησαν κυρίως καὶ λεπτομερῶς ἀπὸ σχετικὸν δημοσίευμα, παρέχον εἰς ἡμᾶς πολὺ χρησίμους πληροφορίας.

*
* *

Εἰς τὴν διὰ ταινιῶν δηλ. σημαϊῶν καὶ ἀνθέων διακοσμηθεῖσαν αἴθουσαν εἶχαν ἀναρτηθῆ καὶ αἱ ἐξῆς συμβολικαὶ εἰκόνες:

α' *Ἐνα μέγαλον πλοῖον ἄνευ πηδαλίου κινδυνεῦον νὰ ναυαγήσῃ.*

β' *Ἐνας τράγος τρώγων ἄμπελον.*

Ὑπὸ τὴν ἀπεικόνισιν ταύτην ὑπῆρχε γραμμένον τὸ γνωστὸν ἀρχαῖον ἐπίγραμμα Εὐήνου τοῦ Ἀγκαλωνίτου:

Καὶ ἦν μὲ φάγῃς ἐπὶ ρίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω,
ὅσσον ἐπισπείσαι σοί, τράγε θυομένω.

Μετὰ τῆς ἐξῆς μεταφράσεως:

Κι' ἂν μὲ φάγῃς ὡς τὴν ρίζαν, ἐγὼ πάλιν θὰ βλαστήσω,
Καὶ τοὺς ὄσους θὰ σὲ φάγουν μὲ ζωμόν μου θὰ ποτίσω.

Ἡ μετάφρασις αὕτη δὲν ἀποδίδει καλῶς καὶ πλήρη τὴν ἔννοιαν τοῦ πρωτοτύπου.

Δὲν θεωρῶ δὲ ἀπροσδιόνυσον νὰ προσθέσω, ὅτι τοῦ περιφήμου αὐτοῦ ἐπιγράμματος ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι μεταφράσεις εἰς τὴν ἐν κοινῇ χρήσει γλῶσσαν μας. Μία ἀπὸ αὐτὰς ἔτυχε νὰ εἶναι καὶ ἡ ἰδική μου, ἡ ἐξῆς:

Καὶ ὡς τὴ ρίζα, τράγε, νὰ μὲ φᾶς
λίγα σταφύλια πάλι ἐγὼ θὰ κάνω,
ὅσο γιὰ νὰν τὸ τζούξι ὁ παπᾶς
σὰ θὰ σὲ σφάζουν στὸν βωμόν ἀπάνω.

Αἱ λοιπαὶ ἀπεικονίσεις ἦσαν αἱ ἐξῆς:

Ἐρμῆς χωρὶς πτερὰ καὶ ἀλυσοδεμένος. Μία γυναῖκα (ἡ Κρήτη) σπάζουσα τὰς ἀλύσεις τῆς ἐπὶ νήσου καταποντιζομένης, καὶ ἕνας Ἕλληνα ἀγωνιστῆς, ἐπαιτῶν (Ἰωαννίτης ἦτο). Ἐκ τῶν λοιπῶν εἰκόνων σημειώνομεν τὸν Τάφον τῆς Τυραννίας, τὸν Ἀθῶν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς Ἐλευθερίας. κ. λ.

⋆
⋆ ⋆

Ἐνῶ λοιπὸν διάφοροι νέοι ηὔτρεπιζαν τὴν αἴθουσαν, ἔξαφνα εἰσέρχονται δύο ἐνωμοτάρχαι καὶ χωροφύλακες ξιφήρεις καὶ κατακερματίζουν καὶ καταρρίπτουν τὴν εἰκόνα τοῦ καταποντιζομένου καὶ ἀκυβερνήτου πλοίου. Μετὰ τῶν νέων αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ γνωστὸς διὰ τὴν ζωηρότητά του σπουδαστῆς Σταμάτιος Κρίνος. Ὁ ἐπίσης ἐκ τῶν κορυφαίων ἐπὶ ζωηρότητι Θεόδωρος Ὀρφανίδης διέφυγε φαίνεται τὴν σύλληψιν. Οἱ χωροφύλακες τότε διατάχθησαν νὰ συλλάβουν τὸν Κρίνον. Διαμαρτύρεται ὁμως αὐτός, ἀνθίσταται, καὶ σπεύδων πρὸς τὸν ἐξώστην τῆς οἰκίας κραυγάζει ζητῶν βοήθειαν! Οἱ χωροφύλακες πλησιάζουν διὰ νὰ τὸν σύρουν μὲ τὴν βίαν, ἀλλὰ καταφθάνει κάποιος ὑπαστυνόμος γνω-

στός του, εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ ὁποῖου πειθόμενος, ἀφίεται νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὰς φυλακάς. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Ὑπαστυνόμος δὲν συνεμερίσθη καὶ τὸ ἄγριον ξυλοκόπημα πού ὑπέστη ἐκεῖ ὁ Κρίνος.

Τώρα ὅμως οἱ λοιποὶ νέοι, οἱ ὁποῖοι κατερχόμενοι κατεχειρίζοντο χυδαιότατα ἀπὸ τὸν μοίραρχον Τζένον θέτουν εἰς ἐνέργειαν ὅλα τῶν τὰ μέσα καὶ ἐλευθερώνουν διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως τὸν Κρίνον. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τοῦ γεύματος ἀντίδρασις ἀτονεῖ λόγῳ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς Κοινῆς γνώμης καὶ πρὸς πρόληψιν σκανδάλου, προκειμένου περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἔορτασμοῦ· οὕτω τὸ γεῦμα διεξάγεται καὶ τὸ σπουδαιότερον· ἄλλη εἰκὼν τοῦ πλοίου, ἐκτελεσθεῖσα προχειρῶς ἀναρτᾶται.

Γίνονται δὲ καὶ προπόσεις. Τὸ εἶδος τῶν προπόσεων αὐτῶν εἶναι εὐνόητον. Ἀρκεῖ νὰ ἀκούσωμεν μίαν ἀπὸ αὐτάς, ἡ ὁποία περιεσώθη.

«Προπίνω εἰς αἰώνιον αἰσχος τῶν τυραννοφρόνων, τῶν χαμερπῶν δούλων, τῶν Βαυαροφρόνων, τῆς κοινωνίας μας, ἡ ὁποία τοὺς ἀνέχεται.

Εἰς ὑγείαν τῶν λοιπῶν.

*
* *

Τὴν ἐπιούσαν ἐν τούτοις διετάχθησαν ἀνακρίσεις, μετὰ τὸ πέρασ τῶν ὁποίων 14 νέοι ἐκλήθησαν εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον νὰ δικασθοῦν, οἱ ἑξῆς:

Μαλανδρινός, Πάϊκος, Ἀντωνόπουλος, Παναγιώτου, Ἡλιακόπουλος, Ματουκάς, ἄλλος Ματουκάς, Ἀθανασόπουλος, Ἀντωνιάδης, Κουρόπουλος, Δημητρίου, Περδικάρης, Σύδης καὶ οἱ Διόσκουροι: *Σταμάτιος Κρίνος καὶ Θεόδωρος Ὀρφανίδης*

Ἡ κατηγορία συνίστατο εἰς τὸ ὅτι προσέβαλαν οὕτοι τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ συμβολικῶν εἰκόνων.

Ἡ ἡμέρα τῆς δίκης ἔφθασεν. Ὀλόκληρος ἡ πόλις εἰσέρρευεν εἰς τὸ Δικαστήριον καὶ εἰς τὰ περίξ αὐτοῦ.

Ὡς δικηγόρος τῶν κατηγορουμένων παρέστη ὁ Περικλῆς

Ἄργυρόπουλος καὶ ἕτεροι δύο, διαπρεπεῖς ἐπίσης νομικοί. Καὶ ὁ μὲν Εἰσαγγελεὺς ἀνέπτυξεν εὐγλώττως τὴν κατηγορίαν ἐπιτεθεὶς δριμύτατα κατὰ τῆς ἀχαλινώτου ἀπειθαρχίας, αὐθαδείας καὶ προκλητικότητος τῶν κατηγορουμένων.

Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν πέντε λαμπρῶν νέων δικαστῶν ἦτο καὶ ὁ ὑπέροχος **Πέτρος Παπαρρηγόπουλος!** Φυσικὴ συνέπεια ἦτο μετὰ μακρὰν ὅμως σύσκεψιν, τὸ νὰ ἀθωωθοῦν πάντες οἱ νέοι καὶ μόνον ὁ Κρίνος νὰ καταδικασθῆ εἰς φυλάκισιν 45 ἡμερῶν. Καὶ τῆς μὲν ἀποφάσεως ὡς πρὸς αὐτὸν ἐζητήθη ἡ ἀναίρεσις, ἐξ ἄλλου ὅμως τὸ αὐτὸ πλημμελειοδικεῖον κατεδίκασε καὶ τὸν ἐκτελεστήν τῆς ἐναντίον τῶν νέων ἐπιθέσεως καὶ τῆς κακοποιήσεως τοῦ Κρίνου, Τζένον, εἰς 45 ἐπίσης ἡμερῶν φυλάκισιν.

Ἄλλ' ἡ εὐθυμος καὶ ἐνδιαφέρουσα — καὶ λογοτεχνικῶς ἀκόμη — ἄποψις ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστορίας, κυρίως ἔγκειται, εἰς τὸ ὅτι ὁ ἐκ τῶν κατηγορουμένων Ὁρφανίδης, ἀπελογηθῆ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου **ἐμμέτρως**.

Ἡ περιωθεῖσα ἀπολογία του αὐτῆ ἀποτελεῖται ἐκ στίχων 200.

Οἱ χαρακτηριστικώτεροι δὲ ἐξ αὐτῶν, εἶναι οἱ ἑξῆς:
(Ἐκ τοῦ προοιμίου).

• Μετὰ τόσας ἐξετάσεις, μετὰ τόσας μαρτυρίας,
Μετ' ἐπίδειξιν ὀγκώδους καὶ μεγάλης εὐγλωττίας,
εἰς ὑπόθεσιν καθόλου ὁμαλῆν καὶ ἀπλουστάτην,
δότε προσοχὴν, ὦ ἄνδρες κ' εἰς ἐμένα πληρεστάτην...
Χωρὶς σχήματα ρητόρων, χωρὶς φράσεις σοφιστείας
θέλω σὰς παρουσιάσει τὸ γυμνὸν τῆς ἀληθείας».

Κατόπιν λέγει ὅτι: εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς Δικαιοσύνης, ἂν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἐτέθη τὸ βάρος τῆς κατηγορίας, ἀπὸ τὸ ἄλλο θὰ θέσῃ αὐτὸς μόνον ἄνθη, μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἰς τὴν κρίσιν τῶν δικαστῶν θὰ βαρύνουν αὐτὰ περισσότερον.

Κατόπιν ἐρμηνεύει τὸν λόγον τῆς συγκεντρώσεως περὶ τὸ Δικαστήριον τόσου πλήθους. Ὁμιλεῖ περὶ τῶν συνεχῶν παρεκτροπῶν τῆς ἐξουσίας. Διακηρύντει ὅτι οἱ κατηγορούμενοι οὐδένα ἐξύβρισαν! ἀλλ' ἀντιθέτως οἱ δώσαντες τὰς δια-

ταγὰς νὰ σχίσουν οἱ χωροφύλακες τὴν εἰκόνα τοῦ πλοίου καὶ νὰ φυλακίσουν παρανόμως ἓνα πολίτην, ἐξύβρισαν καὶ τὸ Ἔθνος καὶ τὸν Πολιτισμὸν.

Προβαίνων δὲ εἰς τὰς ἐρμηνεῖας τῶν εἰκόνων, λέγει πρῶτον διὰ τὸ πολυθρύλλητον πλοῖον, ὅτι δι' αὐτοῦ ἠθέλησαν νὰ παραστήσουν τοὺς κινδύνους τοῦ καταποντισμοῦ τοῦ ὑπέστη ἡ ἀγωνιζομένη διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία

«ἐναυάγει εἰς ἓνα βράχον καὶ ἐσώζετο εἰς ἄλλον
εἰς ὠκεανούς ἀγνώστους, μεταξὺ κρυπτῶν ὑφάλων,
ἕως ὅτου χεῖρ Ὑψίστου σχίσασα νεφέλας μαύρας
ἐνευσε, κ' εὐθύς ἠσθάνθη τῆς ἐλευθερίας αὔρας»

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ἀπεικόνισις δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν σύγχρονον κακοδαιμονίαν τοῦ Κράτους, ἀλλ' εἰς τὸν Ἀγῶνα τοῦ 21.

Ὅτι ἡ ἀλυσοδομένη γυνὴ εἶναι ἡ Κρήτη δὲν ἀρνοῦνται, ἀφοῦ πρόκειται συμβολικῶς νὰ ἐκτεθῆ μία ἱστορικὴ ἀπλῶς ἀλήθεια.

Ὁ δὲ εἰκονιζόμενος Ἑλληὴν ἀπλούστατα, ζητεῖ ἀπὸ τὰς Συμμαχούς Δυνάμεις τὸ ἔλεός των διὰ τὴν ἀγωνιζομένην Κρήτην.

Τὸν δεσμευμένον καὶ ἄπτερον Ἑρμῆν, ἀποκρυβέντα φαίνεται — ὅπως ἀπεκρύβησαν καὶ διάφορα ἄλλα συμβολικαὶ παραστάσεις — ἀρνοῦνται ὅτι τὸν εἶχαν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἄλλως τε δὲν θὰ ἐσχετίζετο λέγει μὲ τὴν σύγχρονον παρακμὴν τοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ μὲ τοὺς ἐπὶ Τουρκοκρατίας κινδύνους ἀπὸ ἀρπαγὰς, πιέσεις καὶ ληστείας τὰς ὁποίας τότε ὑφίστατο τοῦτο.

Διὰ τὸν πανηγυρικὸν χαρακτῆρα ποὺ ἐσκέφθησαν νὰ δώσουν εἰς τὴν Ἐθνικὴν ἑορτὴν λέγει τὰς ἐξῆς:

«Μ' ὀφθαλμούς δακρυβρεγμένους, μ' ἀναστεναγμούς καὶ γόον
αἱ σκιαὶ τῶν ἡμιθέων δὲν τιμῶνται καὶ ἠρώων.
ἀλλὰ μ' ἑορτάς, μὲ ὀρχήσεις, πανηγύρεις καὶ παιᾶνας!
Μόνον ἀγενεῖς θρηνοῦσι καὶ ἀνάδρους μεγιστάνους....
Στρέψατε τὰ ὄμματά σας στὰς ἐρήμους πεδιάδας
στὰ φαλακρωμένα ὄρη στὰς δασώδεις μας κοιλάδας....

μεταξὺ φυτῶν ἀγρίων καὶ πετρῶν διεσπαρμένα
 χιονόλευκα κρανία καὶ ὀστᾶ γεγυμνωμένα
 (θὰ ἰδῆτε) εἰν' ἐκείνων τοῦ ἐκούρασαν τὴν φήμην,
 εἰν' ἐκείνων τῶν ὁποίων ἐορτάσαντες τὴν μνήμην
 κινδυνεύομεν ἀθῶοι, παρὰ πᾶσαν μας ἐλπίδα,
 ὡς πηγά νὰ ἀλωθῶμεν ἀπὸ ἔντεχνον παγίδα....
 Στιγμὰς ὅσας ὑπὸ δίκην μένομεν ἐνώπιόν σας,
 ἱεραὶ σκιαὶ πληροῦσι τὸ ἀκροατήριόν σας,
 ψιθυρίζουσι ὡς φύλλα, ὅταν πλήρεις τερπνῶν μύρων
 πλήρεις δρόσου, τὰ σαλεύουν λεπταὶ αὔραι τῶν ζεφύρων....
 Σεῖς προστάται τοῦ δικαίου.... ἀπολύσατε ἀθρόους
 δεκατέσσαρας πολίτας, δεκατέσσαρας ἀθῶους!»

*
 * *

Τοιαύτη ὑπῆρξε ἡ ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου μετὰ
 τῶν λοιπῶν Θεοδώρου Ὀρφανίδου.

Ὡς εἶναι ἐπόμενονον καὶ φυσικόν, μεγάλην ἐντύπωσιν ἔκα-
 μεν ἡ ἔμμετρος ἀπολογία αὕτη, ἀνήκουσα εἰς τὸ εἶδος τῶν
 ἀφηγηματικῶν σατυρῶν, κορύφωμα τοῦ ὁποίου εἶδους
 ἀνεδείχθη κατόπιν ὁ ἀπαράμιλλος καὶ μέγας Σουρῆς.

Ἄλλ' ὁ Ὀρφανίδης ἐσατύρισε γεγονότα καὶ πρόσωπα ὄχι
 μετὰ τήσῃς ἐπιθετικῆς δριμύτητος μεθ' ὅσῃς πρὸ αὐτοῦ μὲν
 ὁ Ἀλέξανδρος Σουῖτσος μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Δημ. Οἰκονομίδης.

Ἐξ ἄλλου ἐπιγραμματικοὶ στίχοι δὲν παρατηροῦνται εἰς
 τὴν ἀφηγηματικὴν Σάτυραν τοῦ Ὀρφανίδου, ἐνῶ ἀφθονοῦν
 τοιοῦτοι εἰς τὰ ἔργα τοῦ Σουρῆ.

Εἶναι δὲ ἐξαιρετικῆς ὅλως ἰδιοφυΐας δημιουργήματα τὰ
 σατυρικά ἐπιγράμματα, (περὶ τῶν νεωτέρων τοιούτων ὁ λό-
 γος ἐνταῦθα).

Συστηματικὰ καὶ ἐξαιρετα εἰργάσθη εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ
 ὁ Γεώργιος Στρατήγης. Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Σκόκος ἐδη-
 μοσίευσε τομίδιον ἀξιολόγων ἐπιγραμμάτων.

Λαμπρὰ ἐπιγράμματα ἐποίησε καὶ ὁ Πολύβιος Δημη-
 τρακόπουλος, τέλος ἄλλα τινά, φέροντα τὴν ὑπογραφήν
 «Γαῦρος Ὀρνίθης» ἀπεδόθησαν εἰς ἐμέ.

Ἄλλ' αὐτὴ ἡ παρέκβασις, ἂν θελήσωμεν μάλιστα νὰ μνη-
 μονεύσωμεν καὶ τοὺς νεωτέρους ἐπιγραμματοποιοὺς ἀναλύ-

οντες καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ μακρὰ θὰ εἶναι ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς ὅλως τῶν ὁρίων τοῦ σημερινοῦ θέματος ἡμῶν.

*
* *

Τὰ συμβάντα τοῦ 1840 καὶ 1841 ἐδημιούργησαν τὰ τοῦ ἔτους 1843. Ἀποτυχούσης δὲ τῆς Συνταγματικῆς θεραπείας ἐδημιούργησαν τὰ κατόπιν, ἀφαντάσιου ποικιλίας καὶ δραματικότητος ἐπεισόδια, τὰ καταλήξαντα εἰς τὴν Ἐξωσιν τοῦ 1862.

Ἄλλ' ἀφοῦ ἡ φροῶ τοῦ λόγου παρεκβατικῶς ἔφερεν ἡμᾶς μέχρι τοῦ ἔτους 1862 τούτου, θεωροῦμεν ὅχι ἀπροσδιόγυσον νὰ εἴπωμεν τινὰ καὶ περὶ τοῦ ἀγνοηθέντος μέχρι τῆς πρό τινων ἐτῶν ἀποκαλύψεως του διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν σατυρικοῦ ποιητοῦ τῆς *ἐξώσεως* Οἰκονομίδου, τὸν ὁποῖον ἐμνημονεύσαμεν καὶ ἀνωτέρω. Ἡ ἱστορία τῆς ἐμφανίσεώς του ἔχει ὡς ἑξῆς.

Ὁ ἀλησμόνητος φίλος μου Μίστος Μαρίνος μοῦ εἶχεν εἰπεῖ πρό τινων ἐτῶν ὅτι τὸ περιβόητον ποίημα:

ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνη

δὲν εἶναι, ὡς πιστεύεται, ἔργον τοῦ Μπίλλερ ἀλλὰ τοῦ μακαρίτου Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου *Δημητρίου Οἰκονομίδου*, ὅστις, δορυμύτατος προσωπολήπτης ἐξ ἀγῶν αἰσθημάτων ὁρμώμενος, ὑπεραρχιλόχειος δὲ σατυρικός ποιητής, ἄφινε νὰ πιστεύωνται τὰ ἔργα του ὅτι εἶναι τοῦ ὑπαλλήλου Μπίλλερ, ὅστις πάλιν, ὀλίγους μόνον στίχους τοῦ *ποιήματος τῆς ἐξώσεως* κατέστησε φαίνεται γνωστοῦς. Ὁ φίλος μου μὲ ἐπληροφόρησε πρὸς τούτοις ὅτι ἔχει καὶ ἄλλα σατυρικά ποιήματα ὁ Οἰκονομίδης ὅλως ἀγνωστα. Κατεῖχε δὲ τοιαῦτα ἐν ἀντιγράφῳ ὁ πατήρ του ὁ ἀείμνηστος Νικόλαος Μαρίνος φίλος τοῦ Οἰκονομίδου καὶ ἰδίως τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ Νομάρχου Γεωργίου Οἰκονομίδου.

Ὅτι τέλος τὸ ποίημα τῆς *ἐξώσεως* εἶναι πολύστιγον.

Τὸν παρεκάλεσα καὶ μοῦ ἔδωσε τὰ ποιήματα ταῦτα. Ἐπειδὴ

ὅμως ὁ ποιητὴς δὲν ἤθελε τότε νὰ γνωσθῆ τὸ ὄνομά του, ἀφοῦ ἐπληροφορήθην τίνες ἦσαν οἱ στενωτέροι ἐκ τῶν ἐπιζώντων συγγενῶν του, ὠμίλησα μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ σχετικοῦ ζητήματος, οἵτινες συνέστησαν εἰς ἐμὲ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ μακαρίτου.

Ἐγραψα λοιπὸν τότε ἀπλῶς, ὅτι ὑπάρχει τὸ ποίημα τῆς ἐξώσεως πλήρες, χωρὶς νὰ ἀναφέρω τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ.

Ἄλλὰ ὁ τῆς Ἰλιάδος ἀγαπητός μου Ἀλέξανδρος Πάλλης, γνωρίζων ὅτι τὸ ποίημα τῆς ἐξώσεως εἶναι τοῦ Οἰκονομίδου, ἀνεκοίνωσε τοῦτο διὰ τοῦ ἔργου «ὁ Προυσός», χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ γνωρίζῃ τὴν θέλησιν τοῦ ποιητοῦ καὶ τῶν συγγενῶν, ἀλλ' ἀγνοῶν καὶ τὸ ποίημα ὀλόκληρον, πλὴν τῶν τεσσάρων πανελληνίου φήμης στίχων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐδημοσίευσεν ὅπως τοὺς εἶχεν ἀκούσει.

Κατόπιν τούτου προσέβην εἰς τὴν δημοσίευσιν 50 στίχων, μὲ ὄχι ὀλίγα ἀποσιωποητικά καὶ αὐτῶν, ἐκ τῶν 92 ἐν ὄλῳ στίχων τοῦ ποιήματος τούτου.

Πρὸ τινος δὲ χρόνου ἐδάνεισα τὸ χειρόγραφον τοῦ Οἰκονομίδου, εἰς τὸν κ. Λανίτην γράψαντα εἰς τὴν «Ἐστία» περὶ τῶν Κυπριακῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Οἰκονομίδου τοῦ 1821 Πέτρου. Ἀναγράφων δὲ οὗτος τὰ τοῦ Δημητρίου ἀνεδημοσίευσεν καὶ τινὰς στίχους ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἄλλοτε δημοσιευθέντων, μετὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ στρατηγοῦ Ἀρτέμη Μίχου, τὸ ὁποῖον ἐγὼ εἶχον ἀποσιωπήσει.

Οἱ ἀνακινώσιμοι λοιπὸν στίχοι τῆς σάτυρας τοῦ 62 εἶναι οἱ ἑξῆς:

Εἶχον παύσει οἱ ἄγῶνες τοῦ ἡρωϊκοῦ Ναυπλίου
τῶν ἡρώων ἀποδράντων διὰ ταχυπλοῦ πλοίου
καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ Ἀρτέμη εἶχον μειωθῆ οἱ θρηνοὶ
ἀφοῦ εὔρισκε σὸ πλοῖον ἄφθονα νὰ τραγοπίνῃ.
Ἐξανέστησαν ἐπίσης νέοι ἡρωες, οἱ Χιωταί,
τοῦ Ἐρμού τοῦ κερδαλέου ἀρχαιοθὲν θιασῶται
καὶ ὠπλίσθησαν εὐτόλμως μὲ στατήρας καὶ μὲ πήχεις,
ἀλλ' ἀπέτυχον καὶ οὗτοι ἐκ καταδρομῆς τῆς τύχης.
Ἐφυλάττοντο αἱ δάφναι τὴν δεκάτην Ὀκτωβρίου
μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν Χιωτῶν καὶ τοῦ Ναυπλίου.

Ἐν νυκτί δ' ἔξεγερθέντες οἱ θρασύτεροι ὀπλίται
 ἄποικοι τινες ραγιάδες καὶ ξεπόλυτοι πολῖται,
 ὡς τὸν Ξέρξην οἱ ἀρχαῖοι ὑπὸ τὸν Θεμιστοκλέα
 κατετρόπωσαν καὶ οὗτοι τὸν ἀπόντα Βασιλέα,
 κ' ἔθραυσαν ἀρειμανίως ἀντιστάσεως μὴ οὔσης
 ἐν μᾶ νυκτί καὶ μόνῃ τοὺς φανούς τῆς Πρωτευούσης.
 Αἱ ἀγέλαι τῶν ἡρώων μὲ τὰς ἐρυθρὰς ταινίας
 ἐπαιάνιζαν στοὺς δρόμους ἕμνους τῆς Ἐλευθερίας....
 Κ' ἕνας μέγας στρατηλάτης μὲ τὰ θούρια τζαρούχια,
 ὃν ἡ πόλις παρεδέχθη ποῦ μὲ ζήτω ποῦ μὲ γιοῦχα.
 Αἰωνία του ἡ μνήμη. Γλύτωσαν τάρνια κι' ἡ πῆτες
 καὶ ἂν θέλετε ἀκόμη μερικά αὐτιά καὶ μύτες.
 Ἴδου κ' ἕνας τῶν ρητόρων. Εἰν' ἐκ τῶν συνερχομένων
 ἵνα φέρουν θεραπείαν ἐπὶ τῶν κακῶς κειμένων.
 Ἡ δεκάτη Ὀκτωβρίου παραβαίνουσα τὸν νόμον
 ἀπ' τὸν Μενδρεσὲ τὸν πῆρε καὶ τὸν ἔκαμ' ἀστυνόμον.
 Μοίρασε ὅσα μποροῦσε βοηθήματα κ' ἔλέη
 κι' ἀπὸ τότε δὲν ἠκούσθη τὴν πενίαν του νά κλαίη.

*
 * *

Ἐκ δὲ τῶν ἀνεκδότων ἐπιγραμματίων τοῦ Οἰκονομίδου
 ἀναφέρομεν σήμερον ἓν καὶ μόνον. Πρόκειται περὶ Διευθυ-
 τοῦ τινὸς τῆς Ταμακῆς ὑπηρεσίας, τοῦ ὁποίου παραλείπο-
 μεν τὸ ὄνομα, παυθέντος ἐπὶ τέλους τῆ εἰσηγήσει τοῦ πανι-
 σχύρου τότε Γενικοῦ Γραμματέως Ἰωάν. Τομαροπούλου.

Ἴδου αὐτό:

Ἀγένειος υἱὸς ληστοῦ τραφεὶς ἐκ τῆς ληστείας
 νυκθημερὸν ἐλήστευε ταμεῖα καὶ ταμίας
 ἀλλὰ τὸ σκυλοτόμαρον τὸν πέταξε τωόντι,
 σὰν τῆς γρηᾶς τὸ δόντι.

*
 * *

Καὶ ὁ Μπίλλερ ὅμως ἐκ τῶν μυστικῶν συντακτῶν τῆς
 «Τρακατρούκας», ἰδρυτῆς τῆς μάλιστα ὡς φέρεται, ἤτο καὶ
 αὐτὸς ποιητής.

Εἰς τὸν Νικόλαον Λάσκαρην ὀφείλομεν μαζὶ μὲ τόσας

ἄλλας μελέτας καὶ πληροφορίας του σχετιζομένης πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Θεάτρου καὶ τινὰς ἀφορώσας εἰς τὸν βίον καὶ τὴν δραῶσιν τοῦ Μπίλλερ.

Ὀνομάζεται οὗτος Νικόλαος Παυλίδης καὶ διανύει τρία στάδια: ὡς ἔρασιτέχνης ἠθοποιοῦς, ὡς δημοσιογράφος καὶ ὡς ὑπάλληλος.

Ἐξ ἀσφαλοῦς πηγῆς γνωρίζομεν τὴν ἱστορίαν ἑνὸς ἐπιγράμματος τοῦ Μπίλλερ.

Ἐπὶ πολὺν δηλ. χρόνον ἀναμένων οὗτος προαγωγῆν, εἶδεν ἔξαφνα εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ὅτι προάγεται καὶ τοποθετεῖται εἰς τὸ ὑπουργεῖον συναδέλφος του ἀμαθέστατος, καὶ ἰδίως ἀνορθόγραφος.

Πηγαίνει λοιπὸν τὴν ἐπιουῖσαν πρωτὶ - πρωτὶ εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ἀνεβαίνει εἰς ἓνα κάθισμα καὶ μὲ κιμωλίαν γράφει εἰς τὴν κλειστὴν ἀκόμη θύραν τοῦ νεοδμήτου προῖσταμένου του:

Τὸ ταῦτα γράφεται μὲ φῖ
καὶ τὸ Σταυρὸς μὲ βῆτα
καὶ τὸ ἑνασμενίζομαι
μ' ἓνα ζευγάρι ζῆτα.

⋆
⋆ ⋆

Ἄλλὰ καὶ ὁ Ὀρφανίδης, ὀλίγα πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔτη τυπῶνων τὰ Γεωπονικά του εἰς τὸ τυπογραφεῖον Σούτζα καὶ Κτενᾶ, ἀφοῦ τοὺς ἐζήτησεν ἐκεῖ ἓνα πρωτὶ καὶ δὲν εἶχαν ἔλθει ἀκόμη, τὸ βράδυ καὶ εἶχαν φύγει, τὸ δὲ ἄλλο μεσημέρι πού πῆγε, ἤκουσεν ἀπὸ ἓναν πού ἐσκούπιζε τὸ κατάστημα, ὅτι ἐπῆγαν νὰ κοιμηθοῦν, ἐζήτησε μιὰν σκάλαν καὶ ἀνελθὼν ἔγραψεν εἰς τὴν θύραν τοῦ τυπογραφείου.

Ἀνάθεμά σε τεμπελιά
πού διώχνεις ἀπὸ τὴ δουλειά
τὸν Παντελῆ τὸ Σούτζα
καὶ τὸν Ἀντρέα τὸν Κτενᾶ
τὸν πρῶτον τὸν τεμπελχανᾶ κ. λ.

Ἄλλὰ θὰ ἐρωτήσητε ἴσως: ποῖα μέτρα ἐλήφθησαν τότε κατὰ τῶν κατ' ἐξακολουθήσιν καὶ διαρκῶς γραφόντων καὶ φωναζόντων Ὀρφανίδου καὶ Κρίνου;

Ἀπλούστατα. Δησκόλυναν οἱ ἐν τέλει τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μετάβασιν τῶν ὅπως σπουδάσουν, ὁ μὲν τὴν Βοτανικήν, ὁ δὲ τὴν Φαρμακολογίαν.

Ἐπανελθόντες δέ, σὺν τῷ χρόνῳ οὗτοι ἀνεδείχθησαν ὡς γνωστόν, ὁ μὲν ὡς ὁ κορυφαῖος τῶν Βοτανικῶν, ὁ δὲ ὡς ὁ σημαντικώτερος τῶν Φαρμακοποιῶν.

Ἡ εὐφρεστάτη αὕτη μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν κυβερνόντων ἀπὸ θαρραλέους καὶ ἀδιαλλάκτους λογίους ἐπανελήφθη καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α', ἀποσταλέντος εἰς Παρισίους δι' Ἐθνικοὺς διήθεν λόγους τοῦ Ἀναστασίου Γενναδίου.

Καὶ ἐνθυμοῦμαι τὴν θαυμασίαν ἐκείνην Δημοσθένειον ἀληθῶς ἀγόρευσίν του εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος κατὰ τὰς πρώτας εἰδήσεις τῆς Βουλγαρικῆς ἀνθελληνικῆς κινήσεως, ὅτε, μετὰ τὴν ρητορικὴν εἰκόνα τῆς ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ ἐπερχομένης χιονοθύελλης, στραφεὶς οὗτος πρὸς τὰ Ἀνάκτορα, εὐθυτενῆς καὶ ἀλύγιστος ὅπως ἦτο, ἐβροντογράφει τότε:

«Φοβοῦ τοὺς Δαιούς καὶ δῶρα φέροντας».

Ἐνθυμοῦμαι ὅμως τέλος καὶ κάτι ἄλλο. Ὅταν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐδόθη πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποχαιρετιστήριον πολυπρόσωπον καὶ σημαντικὸν γεῦμα, εἰς τὸ κατὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ξενοδοχεῖον Βικτωρίας, ἐκαθήμην εἰς τὸ τραπέζι μεταξὺ δύο, πολὺ ἀγαπητῶν μου καὶ σεβαστῶν προσώπων. Ὁ ἐκ δεξιῶν ἦτο χαρακτηῆρος πολὺ ἐπιφυλακτικοῦ, ὁ δὲ ἐξ ἐξωνύμων χαρακτηῆρος πολὺ ἐνθουσιώδους. Μοῦ λέγει λοιπὸν ὁ ἐπιφυλακτικὸς: Πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴ κάμῃ πρόποσιν ὁ ἀριστερός σου, διότι συγκινεῖται εὐκόλα. Ἐγὼ τότε στραφεὶς πρὸς ἐκεῖνον τοῦ λέγω. «Δὲν θὰ

κάνετε καὶ καμμίαν πρόποσιν;» Καὶ μοῦ ἀπαντᾷ. «Αὐτὸ σκέπτομαι τόσην ὥρα». Τί σοῦ εἶπε; μὲ ἐρωτᾷ ὁ ἐκ δεξιῶν: «Εἶναι ἀνένδοτος, ἀκράτητος θὰ ὀμιλήσῃ». «Τουλάχιστον παρακαλῶ νὰ τὸν βοηθήσῃς». Στρέφομαι τότε πρὸς τὸν ἀριστερόν. Καὶ τοῦ λέγω: «Καὶ τί ἀπάνω κάτω θὰ πῆτε;» «Αὐτὸ καὶ αὐτό». Ὁραιοτάτε. Μοῦ ἐπιτρέπετε πρὸς διευκόλυνσιν νὰ σᾶς τὰ ψιθυρίζω». «Μὲ ὑποχρεῶνεις μάλιστα». Ὁ ἀριστερὸς σηκώνεται μὲ τὸ ποτήρι στὸ χέρι. Ὁ δεξιὸς κρατεῖ τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δύο του τὰ χέρια. Ὁ μεταξὺ τῶν δύο, βλέπει, ἀκούει καὶ ἀναμένει. Ἡ πρόποσις ἀρχίζει: «Ἀναστάσιε Γεννάδιε! ἐκ τῆς Πατρίδος μας φεύγεις εἰς τὰ ξένα!» Καταλαμβάνουν τὸν δῆτορα λυγμοί! Οἱ συνδαιτυμόνες χειροκροτοῦν τὸν σεβαστὸν ἄνδρα. Καὶ μόνον, ὡς συνήθως, ὁ ὑποβλεὺς μένει ἀχειροκρότητος.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

